

ምዕራፍ ስለስተ ማዕርነት

ዕላማታት እዚ ምዕራፍ ፤-

ተምሃሮ ነዚ ምዕራፍ ምስተምሃርኩም፡-

- መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ትፈልጡ፡፡
- ደቂ አንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ኣብ ዝኾነ ኩነታት ማዕረ ምኃኛም ትርድኡ፡፡
- መሰል ማዕረ ተረባሕነት ጉዳይት ኣካል ትግንዘቡ፡፡

3.1 መሰል ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነትን፤

- ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ማዕርነቶም ተሓልዩ ክነብሩ ምክኣሎም እንታይ ረብሓ ኣለዎ?

ዘተ ትርሓስን ሓጎስን

ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ኩሎም ዜጋታት ኣብ ቅድሚ ሕጊ ማዕረ ምኃኛም ደንጊጉዮ፡፡ ከምኡ'ውን ፍሉይ ደገፍ ንዘድልዮም ኣካላት ሕብረተሰብ ዝተፈለዩ ሓገዝን ደገፍን ንክግበረሎም ዘክእሉ ድንጋገታት ኣለዉ፡፡ እዚ ጉዳይ ብዝምልከት ተምሃሮ 7^ይ ክፍለ ዝኾኑ ትርሓስን ሓጎስን ኣብ ውሽጢ ክፍለ ብመልክዕ ክትዕ ሪኢቶኦም በብተራ ከምዝስዕብ ገሊፆም ነይሮም፡፡

ሓጎስ፡- ሕገ መንግስትና ኩሎም ዜጋታት ማዕረ ምኃኛም ስለዘረጋገ፣ እቲ ሓደ ምስቲ ካሊኡ ከይተበላላዕና ማዕረ ክንረኣ ኣለና፡፡ ምክንያቱ'ውን ነቲ ሓደ ፍሉይ ደገፍ ተገይሩ ነቲ ካሊኡ እንተተኸልኪሉ ኣድልዎ ኣሎ ማለትዮ፡፡ እዚ ድማ መትከል እዚ ሕገ መንግስቲ ዝፃባእዮ፡፡ ካብዚ ዝተበገሰ ነዚ ሓሳብ ኣይቅበሎን እንትብል ገሊፁ፡፡

ትርጉሙ፡- አብዚ ሕገ መንግስቲ ማዕርነት ኩሎም ሰባት ምድንጋጉ ይፍለጥ፡፡ እዚ ከምዘሎ ኮይኑ ግና ብነጻእቲ ተግባራት፣ ብታሪኽ፣ ብጾታን ብኻልኦት ምኽንያታትን ዝተፈጠሩ መጉዳእታትን ኣድልዎታትን ንምምዕርራይ እንትብሃል ፍሉይ ደገፍ ምግባር ግቡእ'ዩ፡፡ እዚ ድማ መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሓይነትን ብዝለዓለ ኣብ ተግባር ንምውጻል ይሕግዝ ብምባል ኣብርሀት፡፡

መልመዲ - 1

ብመሰረት ኣብ ላዕሊ ዝቐጸበ ዘተ ነዞም ዝሰጡ ሕቶታት መልሲ ሃብሉም፡፡

1. ካብ ውሽጢ መካትዒ ሓሳባት ኣጎስን ትርጉሙን ነየንኡ ትድግፍ? ምኽንያታትኩም ግለፁ፡፡
2. ኣብ ውሽጢ እዚ ሕገ መንግስቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ዓንቀጻት ንደቂ ኣንስትዮ፣ ንጉዳኣት ኣካልን ንሓድሓደ ክልላትን ፍሉይ ደገፍ ክግበር ከምዝግባእ ተደንጊጉ ኣሎ፡፡ እዚ ድንጋግ ብመንጻር መሰል ማዕርነት ከመይ ትርጉሙ?

መሰል ማዕርነት እንትብሃል ሰብኣዊ መሰላት ወደሰብ ብዘይሓንቲ ቅድመ፣ ኩነት ብተግባር ክኸበሩ ከምዝግብኡም ዘመላኸት ሓሳብ'ዩ ፡፡ካብዚ ብተወሳኺ ዲሞክራሲያዊ መሰላት ውልቀሰባት ኮነ ጉጅለታት ኣብ ውሽጢ እዚ ሕገ መንግስቲ ብመሰረት ዝተነፀርዎ ከይተሸራረፉ ክትግበሩ ከምዝግብኡም የመላኸት፡፡

ኣብ ውሽጢ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ዝኾነ ሰብ ክኸበርሉ ዝግብኡ ሰብኣውን ዲሞክራሲያውን መሰላት ብዘየሻሚ መንገዲ ተነጻሮም ይርከቡ፡፡ እዚ ድማ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ካብዞም መሰላት ማዕርነት ተረባሕቲ እኛኾነ ከምዝርከቡ የርእኢ፡፡

ዝኾነ ዜጋ ተመሳሳሊ መሰል፣ ዕድልን ረብሐን እንትረክብን ማዕረ ሓለዋ እንት ግበረሉን መሰል ማዕረ ተረባሓይነቱ ብተግባር ይግለፅ ፡፡ ኩሉ ሰብ ኣብ ቅድሚ ሕጊ ማዕረ እንትረክን ኣብዛ ሃገር ዝርከቡ ሃፍትታት ብማዕርነት ክርባሕ እንትክእልን መሰል ማዕረ ተረባሓይነት ብተግባር ይግለፅ፡፡ ሕገ መንግስቲ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ምጣነ ሃፍታዊ፣ ማሕበራውን ባህላውን መሰላት ውልቀሰባትን ጉጅለታትን ከምኡ'ውን መሰላት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ብዝርዝር ደንጊጉዮ፡፡ እዚ ድማ መሰል ማዕረ ተረባሓይነት ኣብ ሃገርና ውሕስና ምርካቡ የመላኽት፡፡

መልመዲ - 2

ነዚም ዝሰጠሉ ሕብረታት መልሲ ሃብሎም፡፡

1. ኣብ ከባቢኹም መሰላት ማዕርነት ክሳብ ክንደይ ኣብ ተግባር እናወግሉ ይርከቡ?
2. ኣብቲ ሕገ መንግስቲ ዓንቀፅ 25 ዝተደንገገ ብጥንቃቄ ብምንባብ እንታይነት መሰል ማዕርነት ኣብርሁ፡፡
3. ኣድላይነት ምክባር መሰል ማዕረ ተረባሓይነት ኣብርሁ፡፡

3.1.1 መግለፅታት መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሓትነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን

ስእሊ 3.1. ስእሊ ብሄራት ፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ

- ካብዚ ስእሊ እንታይ ተገንዚብኩም?
- ሃገርና ኢትዮጵያ ሙዚየም ህዝብታት ‘ያ እንትብሃል እንታይ ማለት ይመስለኩም?

“ህዝብታት ሄሴ”

ህዝብታት ሄሴ ኣብ ውሽጢ ሓደ ምምሕድዳር ዞባ ይርከቡ። ኣባላት ብሄረሰብ ሄሴውን ኣብ ውሽጢ እቲ ዞባ ዝርከቡ ሰለስተ ተዳቦውቲ ወረዳታት ብስፍሓት ይነብሩ። ኣባላት ብሄረሰብ ሄሴ ናይ ባዕልቶም ቋንቋ፣ ባህልን ታሪኽን ኣለዎም። ኣብ ሓደ እዋን ኣባላት ብሄረሰብ ሄሴ ተኣኪቦም ኣብ ሓደ ዞባ ተጠርኒፎም ባዕሎም ንባዕሎም ናይ ምምሕድዳር መሰል ማዕርነቶም ምጥቃም ንኸክእሉ ብተወከልቶም ገይሮም ንቤት ምኽሪ እቲ ክልል ሕቶኦም ኣቕረቡ።

ኣብቲ ቤት ምኽሪ ተወካሊት እቲ ብሄረሰብ ዝኾና ወ/ሮ ሃዋዴ “ንሕና ኣብ ስርዓት ፌዴራል ብዴሞክራሲ ኢና እንምራሕ፤ ስለዚ መሰል ዓርሰ ምምሕዳር ብሕገመንግስቲ ተረጋጊጹልናዮ። ኣብ ከባቢና ስሉጥ ልምዓት ንምርግጋዕ ተወዲብና ክንንቀሳቐስ ኣለና” ብምባል ሓሳብን ንቤት ምኽሪ ገለፃ። ሓደ ኣባል ቤት ምኽሪ ግና “ሓዱሽ ዞባ ኮይንኩም እንትትምስረቲ ካብ ካልኣት ተፈሊኹም ምንባር እንተኸበደኩምን ነበረቲ ከባቢኹም ምኽኒት እናኣለሹ እንተጥቅዕኹምንከ?” እንትብሉ ሕቶ ሓዘል ሓሳብ ሃቡ።

ካሊእ ኣብቲ ቤት ምኽሪ ተወካሊ ኣባል ብሄረሰብ ሄሴ ዝኾነ ኣይተ ሑሴን “መሰል ዓርሰ” ውሳኔ መሰል ህዝብታትን ዮ። ኣብ ዝኾነ ብርኪ ዝርከቡ ህዝብታት መሰል ማዕርነቶም እንተተኸበርሎም እንተተፈሊጥሎምን ሓቢሮምን ተሓባቢሮምን ምንባር ይመርፁምበር ፀላእቲ ክኾኑ ስለዘይኸእሉ መጥቃዕቲ ክበፅሐናዮ ኢልና ክንፈርሕ ኣይግባእን።” ብምባል ሪኡቶኦም ገለፁ።

ብሄረሰብ ሄሴ ብተወከልቲ ዘቕረቡ ሕቶ ብቤት ምኽሪ ተወከልቲ ህዝቢ ልዑል ድምፂ ረኺቡ ምስፀደቕ ንቤት ምኽሪ ፌዴሬሽን ተልኣኸ። ቤት ምኽሪ ፌዴሬሽን ‘ውን ነቲ ጉዳይ ብመንፅር ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ምስ መርመረ ተቐቢሉ ናይ መወዳእታ ውሳኔ ሃቡ።

መልመዲ - 3

ብመሰረት ኣብ ላዕሊ ዝቐጸለ ምንጣብ ኣብዞም ዝሰጡ ሕቶታት ተሳተፎ።

1. ምርጫ መሰል ዓርሰ ምምሕዳር ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝህቦ ረብሓ እንታይ'ዩ?
2. ህዝቢ ሄሴ ዘቐረቦ ሕቶ መሰል ዓርሰ ምምሕዳር ብኸመይ ኣገባብ ተግባራዊ ኮይኑ?
3. ሓቢርካን ተሓባቢርካን ንምንባር ክኸበሩ ዝግብእም መሰላት ዘርዝሩ።

ኣብ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ዝለዓለ ቦታ ካብ መንጎ ዝተውሃቦም መሰላት ገሊኦም መሰላት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን እቶም ቀንዲዮም። ካብ መንጎ እዞም ዝተረጋገጹ መሰላት እዚኦም ናይ ባዕልኻ ነፃ መንግስቲ ክሳብ ምምስራት ዝበፀሕ መሰል ዓርሰ ውሳኔ ሓዲኡዮ።

ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ለዓላዊ ስልጣኖም መሰረት ብምግባር መንግስቲ ፌዴራል መስሪቶምዮም። ኣመሓወራ ስርዓት ፌዴራል ጋህዲ ብምግባር 'ውን ኣብ ማዕርነት ዝተመስረተ ሓድነት ፈጠሮምዮም። ነዚ'ውን ሰነድ ቃልኪዳን ሓባር ዝኾነ ሕገ መንግስቲ ኣፅዲቆምዮም። መሰላት ማዕርነቶም ስለዝተረጋገጹም ኢትዮጵያ ብሓባር፣ ዝነብሩላን ዝርብሑላን ሃገር ኮይና ኣላ።

ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ባዕሎም ንባዕሎም ካብ ምምሕዳሮም ብተወሳኸ ኣብ መንግስቲ ፌዴራል ኣብ ቤት ምክር ተወከልቲ ህዝብን ኣብ ቤት ምክር ፌዴሬሽንን ተመጣጣኒ ውክልና ክህልዎም ምግባሩ ካሊእ መግለፂ መሰል ማዕርነት 'ዩ።

መልመዲ - 4

ነዚም ዝሰጠሉ ሕታታት መልሲ ሃብሎም።

1. ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ባዕሎም ንባዕሎም ምምሕድዳሮም ዝህቦም ረብሓ ዘርዝሩ።
2. ኣብ ኢትዮጵያ መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሓይነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ከመይ ከምዝተረጋገጹ ግለፁ።

3.2. ኣድላይነት ምክባር ማዕርነት ቋንቋ፣ ሃይማኖትን ካልኣት ባህላዊ መግለፅታት ብሄር፣ ብሄራሰባትን ህዝብታትን፣

- ኣብ ኣንቲ ሃገር ዘይምርግጋእን ዕግርግርን ከልዕሉ ዝኸእሉ ኩነታት እንታይ ይመስሉኹም?

ኣብ ሕሊፍ ነዊሕ ዘበን ታሪኽ ሃገርና ብምክንያት ኣገዛዝኣ ዝተፈላለዩ ጩቆንቲ መንግስታት፣ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ታሪኽም፣ ቋንቋኦምን ካልኣት ባህላዊ መግለፅታቶምን ተንዲቆምን ተረሲዖምን ፀኒሑዮም። በዞም ምክንያታት እዚኦም ሰላም ሃገርና ተዘሪጉ፣ ልምዓታን ዕብዮታን ተጓቲቱ ፀኒሑዮ። ብምክንያት ቅኑዓት ዘይኮኑ ፅዕንቶታት መንነት ህዝብታት ተዋሪዱ ፀኒሑዮ። ብዙሓት ዜጋታትውን በቶም ጩቆንቲ መንግስታት ኢ-ዴሞክራሲያዊ ተግባራት ተፈጻምዎምን መሰሎም ተረጊዖምንዮም። ነዚ መርኣያ ክኾኑ ዝኸእሉ ኣብ ታሪኽ ሃገርና ካብ ዝተፈፀሙ ተግባራት “ቐይሕ ራዕዲ” ተባሂሉ ዝፍለጥ ብዘበን ደርግ ዝተፈፀመ ጩፍጫፍ ኣደ ‘ዩ።

ኣብ ኢትዮጵያ ልዕሊ 80 ዝኾኑ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ከምኡውን ቋንቋታት ይርከቡ። ብመሰረት ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ኩሎም ማዕረዮም ፡፡ ብዙሓት ቋንቋታትን ካልኣት ባህላዊ መግለፅታትን ኣብ ዘለዎ ሃገር ናይዞም መሰላት እዚኦም ማዕርነት ክኸበር ምግባር ዘላቂ ሰላም ንምርግጋዕ፣ ዕብዮትን ልምዓትን ንምስላጥ ኣዝዩ ኣድላዩ እዮ።

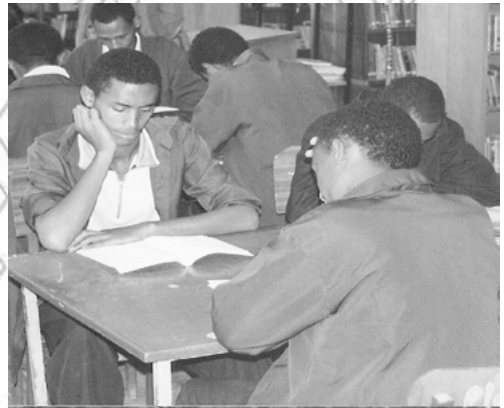
መልመዲ - 5

ነዘም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሲ ሃብሎም።

1. መሰላት ብሄራት ፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ብዝተማልአ መልክዑ ምርግጋዕ ዝህቦ ረብሓ ዘርዝሩ።
2. መሰላት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዘይምኽባር እንታይ ጉድኣት ክስዕብ ይኸእል?
3. “ቐይሕ ራዕዲ” ብዛዕባ ዝተብሃለ ግፍዓውን መስካሕክሕን ጨፍጫፍ መፅሓፍ ደሊኹም ወይ ናይ ታሪኽ መምህርኩም ዓዲምኩም ሕቶ ብምቕራብ ተዛተይሉ። ካብኡ ድማ ዘለኩም ርኢቶ ንመሓዙትኩም ግለፅሎም።

3.3 ማዕርነት ፆታ

3.3.1 መሰል ማዕርነት ደቂ ኣንስትዮ

ስእሲ 3.2. ንል ኣንስተይትን ወዲ ተባዕታይን ኣብ ስራሕ ምርምር ተዋፊሮም እንትሰርሑ ዘርኢ.

• ካብ ስእሲ 3.2. እንታይ ተገንዚብኩም?

“ኣብ ድሕሪ ዓባይቲ ስራሕቲ ንፋዓት ደቂ ኣንስትዮ ኣለዎ” ብዝብል ርእሰ ጉዳይ ሓደ መድረኽ ዘተ ተኻይዱ ነይሩ። ፅጂቕ እቲ ዘተ ኣብ ጋዜጣ ኣዲስ ዘመን ወጺኦ ይርከብ። ብፍላይ ሰለስተ ተዛረብቲ ኣብቲ ዘተ ዘቕረባኦም ፍረ ሓሳባት እዘም ዝስዕቡዮም።

- 1^ይ - ተዛራቢት: “እዛ ዓለም ምልክዕቲ ንኸትከውን ደቂ ኣንስትዮ ምኽንያት'የን፡፡ ዕላዊ ተገይሩ ኣይዝረብን እምበር ኣብ ድሕሪ ሕድሕድ ስራሕን ውፅኢትን ንሕና ደቂ ኣንስትዮ ኣለናለ፡፡ ምስ ደቂ ተባዕትዮ ማዕረ ተጓዲዝና ኢና፡፡ እናተጓዳዝና'ውን ኣለና፡፡” ብምባል ደቂ ኣንስትዮ ዓበይቲ ስራሕቲ ምስረሕንን እናሰርሓ ከምዘለዎን ኣገንዚበን፡፡
- 2^ይ - ተዛራቢት: “ደቂ ኣንስትዮ ብቐዓትን ክእለትን ከምዘለዎን ዘካተፅ ኣይኮነን፡፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር ኮነ ብደረጃ ዓለምለኽ ውፅኢታውነትን ኣርእየን እየን፡፡ ብፍላይ ኣብዚ ሕዚ እዋን ብቐዓት ደቂ ኣንስትዮ ብዝለዓለ ብርኪ እናተረአየ ዝመፀሉ ግዘ 'ዮ፡፡ በብእዋኑ ዝወፁ ሓደሽቲ ሕግታትን ፖሊስታትን ኣብ መንጎ ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ንዝረአዩ ኣፈላላይቲ እናፅበቡ መዲኦም 'ዮም ፡፡ ደቂ ኣንስትዮ ብቐዓትንን ክእለትንን ንምጉልባት ኮነ ንባዕልተን ንምልዋፍ፣ ምምሃር፣ ካልኣት ብቐዓት ክገብሩዎን ዝኸእሉ፣ መንገድታት ምኽታል ይግበአን፡፡” እንትብላ ኣብሪሀን፡፡
- 3^ይ - ተዛራቢት: “ዓባይ እትበሃል ሰበይቲ ራእይ ዘለዎ፣ ንዕላማኣ መስዋእትነት ንምኽፋል ቆራፅ ዝኾነት፣ ብባህሪኣ ትሕትነት ዘለዎን ተኣማኒትን” እንትብላ ገሊፀን፡፡

ፍልፍል ፡ ኣዲስ ዘመን ፣ መጋቢት 13- 2000 ዓ.ም ፣ ገፅ 13፡
ንምምሃር ብዝጥዕም መንገዲ ተመዓራርዩ ዝተወሰደ፡፡

መልመዲ - 6

ክዞም ዝሰጡሉ ሕቶታት መልሲ ሃብሎም፡፡

- 1. “እዛ ዓለም ምልክዕቲ ንኸትከውን ደቂ ኣንስትዮ ምኽንያት'የን፡፡” ዝብል ኣበሃህላ ከመይ ተረዲእኹም? ኣብሪህኹም ግለፁ፡፡
- 2. ብዘይ ማዕረ ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ውፅኢታዊ ልምዓት ምርግጋፅ ዝከኣል'ዶ ይመስለኩም? ንምንታይ?
- 3. ኣብ ከባቢኹም ዓበይቲ ተግባራት ዝፈፀማን መርኢያ ዝኾናን ደቂ ኣንስትዮ ትፈልጡዶ? ንመሓዙትኩም ንገርዎም፡፡

ጓል አንስተይቲ ምስ ወዲ ተባዕታይ ማዕረ ምስራሕ ፣ ምምሃዝን ምምራሕን ትኽእል 'ያ።

ደቂ አንስተዮ ኣብ ዝኾነ ጉዳይ ምስ ደቂ ተባትዕትዮ ማዕረ'የን። ኣብ ሕገ መንግስቲ ኢትዮጵያ ደቂ ተባትዮን ደቂ አንስተዮን ኣብ ምምስራት ሓዳር፣ ኣብ ምምራሕ ህይወት ሓዳርን ስድራን፣ ኣብ ኣመሓድራን ኣጠቓቕማን ንብረት፣ ኣብ ስራሕን ኣብ ካልኣት መሰላትን ማዕርነትን ተረጋገጹለን'ዮ።

መልመዲ - 7

ኣብ ዞም ዝሰጸቡ ሕቶታት መሰረት ገይርኩም ተዛተዩ።

1. ደቂ አንስተዮ ምስ ደቂ ተባትዮ ማዕረ ብቕዓት ኣእምሮ ኣለወን ኣብ ዝብል ሓሳብ ዘለኩም ሪኢቶ እንታይ'ዩ?
2. ማዕርነት ደቂ አንስተዮ ንክኸበር ካብ ሕድሕድኩም እንታይ ትዕቢት ይግበር?

መግለጻት መሰል ማዕርነት ደቂ አንስተዮ፡

- መሰል ማዕርነት ደቂ አንስተዮ ብምንታይ ብምንታይ ይግለጹ?

ኣብ ሓደ ወረዳ ነባሪ ዝኾነ መንእሰይ ብርሃኑ ተስፋይ ምስ ጓል እቲ ከባቢ ዝኾነት ዕብቕቲ ቆልዓ ሓዳር ንምግባር ብምድላዩ ንስድራ ቤት እታ ቆልዓ ሽማግሌታት ሊ.ኢ.ሽ. ይሓትት ። ስድራ እታ ቆልዓ ዝቐረበሎም ሕቶ ሓዳር ቅቡል ገይሮም ፍቓደኛታት ንክኸኑ ድልየት እንተርእዮ'ውን እታ ቆልዓ ግና ፍቓደኛ ክትከውን ኣይከኣለትን። እታ ቆልዓ ኣብዚ ዕድሜኣ ኣብ ክንዲ ሓዳር ምግባር ንትምህርታ ቐዳምነት ከምትህብ ብምግላፅ ቦቲ ዝቐረበ ሕቶ ሓዳር ከምዘይትሰማግዕ ገለጸት። ስድርኣ'ውን ረብሓ ትምህርቲ ካብ ጓሎም ብምርድኦም ሓሳቦም ቀይሮም። ብናይ ጓሎም ሓሳብ ተሰማምዑ። ሽማግሌታት'ውን ፍቓደኛታት ዘይም'ኳኖም ንመንእሰይ ብርሃኑ ገሊፆምሉ እዮም።

መንገድ ስርዓት ግና ውሳኔን መተሳሰብን ስድራ እታ ቆልዓ ንገብኒ ብምግባር ምስ ሓሙሽተ መሓዙቱ ኮይኑ ነታ ቆልዓ ዘሪፎም ወሰድዋ። ኣብቲ እዋን ፖሊስ ነዚ ጉዳይ ይክታተሎ ስለዝነበረ መንገድ ስርዓት ነቲ ተግባር ኣብ ዝፈፀመሉ ዕለት ምስ ተሓባበርቱ ኣብ ትሕቲ ቀይዲ ፖሊስ ክኣትዉ ገበረ። ፖሊስ'ውን ግቡእ ምፅራይ ድሕሪ ምግባር እዚ ጉዳይ ንዓቃቢ ሕጊ ኣቕረበ። ዓቃቢ ሕጊ'ውን ኣብ ገበን ምዝራፍ ተጠርጠሩ ኣብ ዝተትሓዘ መንገድ ስርዓት ክሲ ብምምስራት ንቤት ፍርዲ ኣቕረቦ።

እቲ ቤት ፍርዲ'ውን ነቲ ጉዳይ ምስ መርመረ ሕጊ መቐፅዒ ገበን ጠቂሱ መንገድ ስርዓት ጥፍኣተኛ ምኃኑ ብምርግጋፁ ናይ ዓሰርተ ሓሙሽተ ዓመት ፅኑፅ ማእሰርቲ ፈረደሉ። ተሓባበርቱ'ውን ከም መጠን ጥፍኣቶም ተቐፅዑ። እታ ቆልዓ'ውን ብሕጊ መሰላ ስለዝተኸበረላ ትምህርታ ብሰላም ተማሂራ ክትውድእ ክኣለት። ኣብዚ ሕዚ እዋን ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኣትያ ትምህርታ ኣብ ምክትታል ትርከብ።

መልመዲ - 8

ስዒቦም ኣብ ዝቐፀሉ ሕብረታት ተዛተይኡም።

1. ካብቲ ዝቐረበ ምንባብ እንታይ ተረዲእኹም?
2. ኣብ መንገድ ስርዓት ዝተበየነ ውሳኔ ጥፍኣተኛነት ግቡእ'ዩ'ዶ ትብሉ? ንምንታይ?
3. ሓደጋ ፈተነ ምዕማፅ ዝገጠማ ሓንቲ መንገድ ስርዓት ናብ ናይ ስነ ዜጋን ስነ ምግባርን መምህራ መዲኣ ብዛዕባ መሰላ እንትትሓትት እንታይ ዓይነት ምኽሪ ክትረክብ ዝግብኣ ይመስለኩም?
4. መሰል ምምሃር ደቂ ኣንስትዮ ብኣጉልን ጎዳኣትን ልማዳዊ ተግባራት ከይፅንቀፍ እንታይ ክግበር ኣለዎ ትብሉ?

አብ ዝሓለፉ ዘበናት ንመሰል ደቂ አንስትዮ ካብ መሰል ደቂ ተባዕትዮ ዘናእሱ፣ ብዙሓት ልማዳዊ ተግባራትን አሰራርሓታትን አብ ሃገርና ዓሲሎም ፀኒሖምዮም። ሕዚ ብተነፃፃሪ መልክዑ ለውጢ እናተረአየ እንተኾነውን ገና ክስርሑ ዝግብኦም ብዙሓት ተግባራት አለው። ሎሚ እንተኾነውን ንደቂ አንስትዮ ዘናእሱ፣ ንመሰለን ዝፈታተኑን አብ ትሕቲ ዕዕንቶ ንክኾና ዝገብሩ ተግባራትን አሰራርሓታትን ሙሉእ ንሙሉእ አይተወገዱን። ስለዚ ብቐፃልነት ነዞም ድሑራት አተሓሳስባ ታትን ተግባራትን ብምቅላስ ንማዕርነት ደቂ አንስትዮ ምኽባርን ክኸበር ምግባርን ሓላፍነት ኩሉ ዜጋ ክኸውን ይግብኦ።

ንጻል አንስተይቲ ምስትምሃር ንሕብረተሰብ ምስትምሃርዮ።

ብመሰረት ድንጋገ ሕገ መንግስቲ ኢትዮጵያ ደቂ አንስትዮ አብ ሓዳር ፣ አብ ምጥራይ ንብረት፣ ወንንቲ መሬት አብ ምዃን ንማዕረ ስራሕ ማዕረ ክፍሊት አብ ምርካብን ብኻልኦት መዳያትን ምስ ደቂ ተባዕትዮ ማዕረ መሰል አለወን። ካብዚ ብተወሳኺ ብታሕተዋይነት ዘይምርአይ ካብ ዕዕንቶ ጎዳኢ ባህሊ ናይ ምንጋፍ ፣ ካብ ዝጭቁኑ ሕግታትን ልምድታትን ሓለዋ ናይ ምርካብ መሰል አለወን።

መልመዲ - 9

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሲ ሃብሎም።

1. ደቂ አንስትዮ ምስ ደቂ ተባዕትዮ ማዕረ ዝኾናሎም ጉዳያት ዘርዚርኩም አብርሁ።
2. አብ ከባቢኹም አብ ልዕሊ ደቂ አንስትዮ ዝበፀሑ ጎዳኢቲ ተግባራትን ዝዘረቡ መነወርቲ አበሃህላታትን አብ ደፍተርኩም ፀሓፉ።
3. አብ ልዕሊ ደቂ አንስትዮ ዝበፀሑ ጉዳኢቲ ተግባራትን አሰራርሓታትን ንምክልኻል ካብኻትኩም እንታይ እንታይ ተግባራት ትፅቢት ይግበሩ? ብዝርዝር አረድኡ።

3.4 መሰል ጉዳዳት አካል

ስእሊ 3.3. አብ ዝተፈላለዩ ሙያታት ዝተዋፈሩ ጉዳዳት አካል

- አብ ላዕሊ ካብ ዘሎ ስእሊ እንታይ ትግንዘቡ?

ሓበን “ሰገን”

“ሰገን” ማለት ካብ ዕድመ ህፃንነት ዝወፀ ንዕድመ መንእሰይ ዘይበፀሐ አብ ሞንጎ ዘሎ መግለጺ ዕድመ ቆልዓዮ።

ሓበን ወዲ 12 ዓመት ሰገንዮ። ምስ እንኡ ድማ ይነብር ። አቦኡ ዝሞትዎ ብህፃነት እናሃለወ ነበረ። መሓዙቱ “ሓበን ሰገን” እናበሉ ብሳጉኡ ይፅውዕዎ ነበሩ። ሓበን ዝብል ስም ቀጢን ብምኻኑ ብወላዲቱ ዝወፀሉ ስምዮ።

“ሓበን ሰገን” ተምሃራይ 1^ይ ክፍሊ አብ ዝነበረሉ እዋን ሓለፍቲ መንገዲ ዝኾነ ሰባት ካብ ቤት ትምህርቲ እንትምለስ አፅሽዮም ሰሪቆም ናብ ርሑቕ ቦታ ወሰድዎ። ንክልቲኦን አዲንቲ ብምዕዋር ንተግባር ልመና ክጥቀምሉ ጀመሩ። ፎቓዶ ቁሸትን አብያተ ክርስትያናትን እናዞረ ለሚኑ ዝረኸቦ ገንዘብ ንዘመሓድርዎ የረክቦም ነበረ። ናብርኡ የመና ዝኸፍኦን መጨነቓይን ኾኖ። አብ ከምዚ ዝበለ ኩነታት እናሃለወ ሓደ መዓልቲ ሞሊቹ ጠፊኡ መንገዲ ንክሓ ብርሉ እናሓተተ ብደገፍ ቅነዓት ሰባት ናብ እንኡ በፀሐ። ንእንኡ እንትረኽባ ብምኸንያት ሓዘን ሓሚቓን ሓሚማን ፀንሓቶ። ናብርኡ ትሑትን ካብ ኢድ ናብ አፍ ኮይኑ ፀንሐ። ‘አብ ልዕሊ ሕፊሰን ሰሙን ፅግዕ’ ከም ዝበሃል ፀገም ተደራረቦ።

ሓብን ግና ብዝበዕሉ ፀገምን ብሕመቕ እንኡን ተስፋ እንተይቆረፀ ትምህርቱ ንኸመሃር ወሰነ። በዚ መሰረት ኣብ ቀረብኡ ናብ ዝርከብ ሓደ ቤት ትምህርቲ ብምኻድ ትምህርቱ ንኸቐፅል ክፍቀደሉ ኣመልከተ። እቲ ቤት ትምህርቲ ግና ንሓብን ተቐቢሉ ምትእንጋድ ከምዘይኸእል ኣፍለጠ።

ሓብን ተስፋ እንተይቆረፀ ፃዕፍ ብምቕፃል ኣብ ከባቢኡ ናብ ዝርከብ ትካል ተኸራኻሪ መሰል ጉዳይት ኣካል ብምኻድ ንጉዳዩ ኣብርሀ።

እቲ ትካል ድማ ጉዳይት ኣካል ከምዝኾነ ሰብ ሙሉእ መሰል ስለዘለዎም ንሓብን ኣድላይ ደገፍ ከምዝገብረሉን ኣብ ቤት ትምህርቲ ኣትዩ ንኸመሃር ፃዕሪ ከምዝገብርን ገለፀሉ። በዚ መሰረት እቲ ትካል ምስ ቢሮ ትምህርቲ እቲ ከባቢ ኮይኑ ሓብን መሰሉ ንኸኸበረሉን ንኸመሃር ኩነታት ክመፃራረዩሉን ገበረ። ሓብን 'ውን ብዝገጠምዎ ፈተናታት ኩሎም ከይተሰኩነ መሰሉ ንኸኸበረሉ ፃዕሪ ብምግባር ንምህራም ብዝግባእ እናተምሃረ ይርከብ።

መልመዲ - 10

ብመሰረት እዚ ምንባብ ነዞም ዝሰፊኡ ሕቶታት መልሲ ሃብሎም።

1. "ንሓብን ሰገን" ዝገጠምዎ ፀገማት ኣብ ህይወቱን ትምህርቱን ዝፈጠርሉ ዕንቅፋታት ብምዝርዛር ግለፁ።
2. ሓብን ትምህርቱ ንኸቐፅል ኣብ ጎኑ ኮይኑ ዘተባብዖ ትካል ግዲኡ ክሳብ ክንደይ ዘተግበረ ይመስለኩም?
3. እቲ ቤት ትምህርቲ ፈለማ ንሓብን ንዘይምቕፃል ዝወሰኖ ውሳኔ ከመይ ክቐየር ዝኸኣለ ይመስለኩም?
4. ንስኻትኩምከ ኣብ ከባቢኹም ከም ሓብን ንዝበሉ ጉዳይት ኣካል ንምሕጋዝ ኸትፈፅምዎም ትፅቢት ዝግበርልኩም ተግባራት እንታይ እዮም?

ጉድኣት ኣካል ከምዝኾነ ዜጋ መሰላቶም ክኸበርሎምን እኹል ደገፍ ክግበርሎምን ይግባእ። መሰላቶም ብዝተማልአ ኣገባብ ክኸበር ኣለዎ።

መንግስቲውን ጉዳይት አካልን ጉዳይት አእምሮን እግሪ ንምትካልን ንምሕጋዝን ዓቕሚ ሃገር ብዝኸእሎ መጠን ክንክን ክገብረሎም ይግባእ። መሰላቶም እንድሕር ተሓልዮምሎም ከዓ ንሃገር ዝረብሕ ውፅኢታዊ ስራሕ ምስራሕ ይኸእሉ 'ዮም።

3.4.1 ሳዕቤን መሰል ጉዳይት አካል ዘይምኽባር

• መሰል ጉዳይት አካል ብአግባቡ ዘይምኽባር እንታይ ጉዳይታት የስዕብ? ጉዳይት አካል ሙሉእ አካላት ከምዘለዎም ሰባት ሙሉእ ክብሪ ዘለዎምን አብ ዝኾነ ዘፈር ህይወት ውፅኢታዊ ተግባር ክፍፅሙ ዝኸእሉን'ዮም። ብመሰረት'ዚ አብ ሃገርና ብዛዕባ ጉዳይት አካል ዘሎ አተሓሳስባ ለውጥታት እናተረአዩ እንተኾነ እኳ አብ ጉዳይት አካል ዝበፅሕ አድልዎን ማሕበራዊ ምግላልን ገና አይተወገደን። ትሑት ግንዛቤ ዘለዎም ሰባት ጉዳይት አካል ም'ኳን ምስ ሕማቕ ዕድልን መርገምን እንተተአሳሰርዎ ይርአዩ። ካብዚ ዝተበገሰ ጉዳይት አካል ንኢኮኖሚያዊ ፀገማትን ንማሕበራዊ መድልዎታትን ዝተቐልፀ'ዮም። ሓድ ሓዲኦም ብስድርኦም'ውን ከይተረፈ በደል ይበፅሑዮዩ። ንኣብነት ናብ ቤት ትምህርቲ ንኸይኸዱ ካብ ምኽልካል ክሳብ ሰብ ንኸይራኦም አብ ውሽጢ ገዛ ምሕባእ ይኸዱ። ብዘይካ ካልኦት ፀገማት እውን በዝሓም ውሑዳት ዘይበሃል ጉዳይት አካል ዕድል ትምህርቲ ንኸይረኽቡ ገይርዎምዮ።

ንጉዳይት አካል ምግላል ኮነ ካብ ማሕበራዊ ርክባት ክርሕቑ ምግባር ንስድራ ኮነ ንሃገር ብዝለዓለ ኩነታት ይጎድእ። ንሱ'ውን ውህሉል ክእለቶምን ተውህበኦምን አብ ክንዲ ምጥቃም ናይ ምፍራይ ዓቕሞም አብ ረብሓ ንኸይወዕል ይገብር። እዚ ድማ ዕብዮት ሃገር ንድሕሪት ዝጎትት ተግባር'ዩ። ብተወሳኺ ድኸነት ንኸሰፍሕ ብምግባር ንህዝቢ ይጎድእ።

መሰላት ጉዳይት አካል ዘይምኽባር ብሓፈሻ አብ ልዕሊ ሃገርን ህዝብን ዝተሓላለኹ ፀገማት ዝፈጥርዮ። ብም'ኳኑ'ውን ስድራ ይኹን ማሕበረሰብ ንጉዳይት አካል ግቡእ ደገፍ ክገብረሎም ይግባእ። ኩሉ ዜጋ ንጉዳይት አካል ናይ ምክንኻንን ሓለዎ ናይ ምግባርን ሓላፍነቱ ክዋፃእ ይግብኦ።

መልመዲ - 11

ነዛም ዝሰጸቡ ሕቡታት መልሲ ሃብሉም።

1. ንጉዳይ ኣካል ምግባር ዘስዕብዎ ማሕበራውን ኢኮኖሚያውን ፀገማት እንታይ ክኾኑ ይኸእሉ?
2. ንጉዳይ ኣካል ክግበርሎም ዝግብኡ ደገፋት ብዝርዝር ግለፅ።
3. መሰል ጉዳይ ኣካል ወገናትና ንክኸበር ናታትኩም ሓላፍነትን ብፅሒትን እንታይ ክኸውን ይኸእል?
4. ንመሰላት ጉዳይ ኣካል ምክባር ዝህቦ ረብሓ ኣብርሁ።

3.5 ረብሓ ምክባር ማዕርነት ሃይማኖት፤

- ምክባር መሰል ማዕርነት ሃይማኖት እንታይ ረብሓ የረጋግፅ?

መሰል ማዕርነት ሃይማኖት ክኸበር ምግባሩ ኣብ ሓንቲ ሃገር ስርዓት ዴሞክራሲ ንምጥንኻር፤ ሰላም ንምዕላል ዕብዮትን ልምዓትን ንምሰላጥ ይጠቅም። ካብዚ ብተወሰኹ ዝኾነ ዜጋ ዝደለዩ ሃይማኖት ናይ ምእማን መሰሉን ነፃነቱን እንድሕር ተኸቢርሉ ንሃገሩ ዘለዎ ፍቕሪን ስምዒትን እናዓበየ ይመፅእ። ንሃገሩ ዘለዎ ፍቕሪ እንትዓቢ ድማ ሃገሩ ንክልምዕን ድሕንነት ሃገሩ ንምርግጋዕን ዘይተሓለለ ፃዕሪ ይገብር። ሃገር እትህነፅ ድማ መሰላት ማዕርነት ዜጋታት ከይተሸራረፉ ምሉእ ንምሉእ ብኸሉ ዜጋ እንትፍለጡን፤ እንትኸበሩን ጥራሕ 'ዩ።

ዝኾነ ሰብ ሃይማኖቱ ብሰላማዊ መንገዲ ብምስባኸን ብምስትምሃርን ሰዓባይ ምፍራይ ይኸእል'ዩ። ካብዚ ወፃኢ ንዝኾነ ኣማኒ ሃይማኖት ብግዲ ሃይማኖቱ ንክቕይር ዝግበር ፈተነ ግና መሰል ማዕርነት ሃይማኖት ምዕባእን ምድፋእን ይኸውን። እዚ ድማ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ምዕባእ'ዩ። እዚ ድማ ንናይ ህዝቢ ሰላም ይዘርግ። ተስፋ ዕብዮትን ልምዓትን የፀልምት። ኣብ መንጎ ህዝብታት ምትእምማን ንክይህሉ ይገብር።

ምክባር ማዕርነት ሃይማኖት ንልምዓትን ምዕባለን ሓደ ህዝቢ ወይ ሃገር ወሳኒ'ዩ። ማዕርነት ኩሎም ሃይማኖታት ኣብ ቅድሚ ሕጊ እንተተረጋገጹ ሰላማዊ ናብራ ይዓስል፤ ምትሕልላይን ምድግጋፍን ይህሉ፤ ንሓባራዊ ድልየትን ረብሓን ብሓባር ንምስራሕ ጥጡሕ ኩነታት ይፍጠር። ከምዚ ዝበለ ጥጡሕ ኩነታት እንትህሉ ድማ ህዝብታት ኣብ ማዕርነት ዝተሰረተ ፅኑፅ ሓድነት ክህልዎም ብምግባር ሓባራዊ ፀጋታቶም ከዕብዩ የኽእል።

ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ፣ ዝኾነ ሰብ ዝመሰሎ ሃይማኖት ክሕዝ ይፈቅድ። ነዚ ነፃነት ብሓይሊ ኮነ ብኻለእ ኩነታት ብምግዳድ ምግዳብ ከምዘይከኣል'ውን ተደንጊጉዮ ። ኮይኑ ግና ብመሰረት ዓንቀፅ 27/5 ን ዓንቀፅ 90/2 መሰላት ሃይማኖት ክድረትሉ ዝኽእልሉ ኩነታት ተነጻሪም'ዮም። ብመሰረት እዚ ንድሕንነት፣ ሰላም፣ ጥዕናን ትምህርትን፣ ንሞራል ህዝብን ንመሰላት ካልኣት ዜጋታት ዝጎድእ ኩነታት እንትፍጠር፣ ነፃነት ምስጓም እምነት ክግደብ ይኽእል።

3.4 ኣብ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ማዕርነት ሃይማኖት ተረጋጊፁ እዩ።

መልመዲ - 12

ነዚም ዝስፊቡ ሕብረታት ተዛታይቲዎም።

1. ዝኾነ ሰብ ንዝመሰሎ ሃይማኖት ክስዕብ ምፍቃድ እንታይ ረብሓታት ኣለዉዎ?
2. ብመሰረት ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ነፃነታት ሃይማኖት ክግደቡ ዘግብሩ ምኽንያታት እንታይ ከምዝኾኑ ኣብርሁ።
3. ስሩዕ ትምህርቲ ዝህቡ ትካላት ካብ ፅዕንቶ ሃይማኖታዊ ትምህርቲ ነፃ ክኾኑ ይግብእም ዝብል ሓሳብ ከመይ ትሪእዎ?
4. መሰል ማዕርነት ሃይማኖት ክረገገገዎ ምግባር ዝህቦ ረብሓ ዘርዝሩ።
5. ማዕርነት ሃይማኖት ኣብዘይተረገገሉ ኩነታት እንታይ ፀገማት ይፍጠሩ?

መጠቆላሊ

ሰብአውን ዲሞክራሲያውን መሰላት ወድሰብ ከይተሸራረፉ ክኸበሩ ኣለዎም፡፡ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ተመሳሳላይ ረብሓ ክረጋገጹምን ክረኽቡን ይግባእ ፡፡ መሰላት ማዕርነቶም እንትረጋግጹሎም ካብ ሃፍቲ ሃገርም ሚዛናዊ ረብሓ ክረኽቡ ይኸእሉ፡፡ ኣብ ሃገርና፣ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ መሰል ማዕርነትን ማዕረ ተረባሓይነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኣረጋጊጹ፡፡

በዚ ውን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ባዕሎም ንባዕሎም ናይ ምምሕዳር ክሳብ ናይ ባዕሎም ነፃ መንግስቲ ክምስርቱ ዘኸእል ሙሉእ መሰሎም ተኸቢርሎምዮ፡፡ ኣብ ዝሓለፉ ፓለቲካዊ ስርዓታት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ተረሲዮምን ተንጊቆምን ዝፀንሑ ምዃናም ይፍለጥ፡፡ ኣብዚ ሕዚ እዋን ግና ማዕርነት ታሪኽም፣ ሃይማኖቶምን ካልኣት መግለጻት ባህሎምን በዚ ሕገመንግስቲ ተረጋጊጹ ዮ፡፡ እዚ ድማ ንልምዓት፣ ዕብዮትን ምዕባልን እዛ ሃገር ዝህልዎ ኣበርክቶ ልዑል ምዃኑ ኣየጠራጥርን፡፡

ኣብ ዝኸነ መዳይ መሰል ደቂ ኣንስትዮ ምስ ደቂተባዕትዮ ማዕረ እየን፡፡ ብብቕዓት ኣእምሮአን ካብ ደቂ ተባዕትዮ ኣይትሕታን፡፡ ደቂኣንስትዮ ከም ደቂተባዕትዮ ማዕረ ሰሪሑን ማዕረ ውዕኢት ምምዘጋብ፣ ምምሃርን ምምራሕን ይኸእላ እየን፡፡ ስለዚ ድሑራትን ዝተዛብዑን ኣረኣኢያታት ብምቅላስ መሰል ደቂኣንስትዮ ምኽባርን ክኸበር ምግባርን ንወለዶ ኢሉ ውን ንሃገር ኣዕርዮ ይረብሕ፡፡

መሰል ጉዳኣት ኣካል ምኽባር ዝለዓለ ረብሓ ኣለዎ፡፡ ግቡእ ደገፍ እንተተገይርሎም ከምዝኸነ ሰብ ሃገር ንምልማዕን ዕብዮት ህዝብታት ንምስላጥን ዝለዓለ እጃም ክፃወቱ ይኸእሉዮም፡፡ ስለዝኾነውን ስድራ ኾነ ዝኾነ ማሕበረሰብ ግቡእ ደገፍ ክገብረሎም ይግባእ፡፡ መንግስቲውን ዓቕሚ እዛ ሃገር ብዝፈቐደ መጠን ንጉዳኣት ኣካል ክንክን ብምግባር ደገፉ ኣጠናኸሩ ክቕፅል ይግብኡ፡፡

አገደስቲ ቃላት

ለ-አላውነት:- ብዓል ዋንነት ልዑል ስልጣን፣ ናይ መወዳእታ ናይ ፖለቲካ ውሳኔ ወሃባይነት ስልጣን። አብ ኢትዮጵያ ሰብ ዋና እዚ ስልጣን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትንዮም።

ራእይ:- ሓደ ሰብ አብ ህይወቱ ዝሕዞ ዕላማ፣ ክበፅሖ ዝሓስቦን ክዕውቶ ዘለዎን ሽቶ።

ነውሪ:- መሕፈሪ፣ ክዝረብን ክስራሕን ዘይግብኦ ተግባር፣ ዘይረብሕ።

ብይን:- ውሳኔ ቤት ፍርዲ፣ ሕጋዊ ውሳኔ።

ጠዋሪ:- ሓላፍነት ወሲዱ ንዓቕሙ-ድኹም ሰብ አብ ገዝኡ ዘንብር ወይ ዝሕግዝ ዘመሓድር።

ምቁርማድ:- ምፅጋም፣ ምጉስቋል፣ ምስቋይ

መጠቓለሊ ሕቶታት

1. ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ብምንባብ ዝሓዙዎ ሓሳብ ቅነዕ እንተኾይኑ "ሓቂ" ቅነዕ እንተዘይኾይኑ "ጌጋ" ብምባል መልሲ ሃቡ።
 1. መሰላት ማዕርነት ብተግባር ካብ ዝተረጋገፀሎም ሰነዳት ሓዲኡ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያዮ።
 2. አብ ሕገ መንግስቲ ኢትዮጵያ ካብ መንጎ ዝተነፀሩ መሰላት ማዕርነት ገሊኦም መሰላት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን መሰረታዊ መሰላት ዮም።
 3. አብ ናይ ሕሉፍ ነዊሕ ዘበን ታሪኽ ኢትዮጵያ ህዝባታታ ባህሎምን ቋንቋኦምን ስለዝተኸበሩ ሃገርና ምዕብልቲ ኮይና ፀኒሓ እያ።
 4. አብ ምንቅስቃስ ልምዓት ኢትዮጵያ እጃም ደቂኣንስትዮ ምስ እጃም ደቂ ተባዕትዮ እንትነፃፀር ትሑትዮ።
 5. ጉድኣት ኣካልን ኣእምሮን ብምኸንያት ሕማቕ ዕድልን መርገምን ዝመፅ እዮ።

II. ኣብትሕቲ “ሀ” ንዝተዘርዘሩ ኣሳባት ኣብትሕቲ “ለ” ካብ ዝተዘርዘሩ ዝስማምዕዎም እናመርፅኩም ኣዛምዱ፡-

ሀ

ለ

1. መሰል ዓርሰ ምምሕድዳር፤	ሀ. ኣብራዊ ኣላፍነት ህዝብን መንግስትን
2. ቐይሕ ራዕዲ	ለ. ኅዳእትን ዱሑራትን ተግባራት
3. ምዕማዕን መርዓ ትሕቲ ዕድመን	ሐ. ሉኣላዊ ስልጣን ህዝብታት
4. ምክንኻን ጉዳኣት ኣካል	መ. ኣብ ልዕሊ ዜጋታት ዝተፈፀመ መስካሕኽሒ ቅትለት

III. ዝስዕቡ ክፍቲ ቦታታት ብቐኑዕ ቃል ወይ ኣረግ መልኡ፡፡

1. ሃገርና ኢትዮጵያ _____ ኣድነት ህዝብታት'ያ፡፡
2. ኩሎም ኢትዮጵውያን ማዕረ ምኻኖም ዝተገገሱ ሰነድ _____ ይበሃል፡፡

IV. ነዞም ዝስዕቡ ምሉእ-ኣሳባት ኣምቢብኩም ቅኑዕ መልሲ ምረፁ፡፡

1. መሰል ማዕርነት ዘይኮነ ኣየንኡ'ዩ?
 - ሀ. ሰብኣዊ መሰላትን ነፃነታትን፤
 - ለ. ኣብ ውሽጢ ሕገ መንግስቲ ዝተነፀሩ መሰላት ዴሞክራሲ ፤
 - ሐ. ኣብ ውሽጢ እዛ ሃገር ዝርከቡ ሃፍትታት ሚዛናዊ ብዝኾነ ኣገባብ ምጥቃም
 - መ. መልሲ ኣይተውሃበን፡፡
2. ኣብ መሰላት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዘይጥመር ኣየንኡ መሰል'ዩ?
 - ሀ. ሉኣላዊ ስልጣን ዓርሰ ምምሕዳር፤
 - ለ. ኣብ ኣብያተ ምኽሪ ተወካልቲ ህዝብን ፌዴሬሽንን ተመጣጣናይ ውክልና ምርካብ፤
 - ሐ. ናይ ካልኣት ባህልን ቋንቋን ምውራድን ምንኣስን፤
 - መ. ተኸእኢልካን ተኸባቢርካን ብኣባርን ብኣድነትን ምንባር፤

3. ደቂ አንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ማዕረ ካብ ዝኾንሎም መዳያት ህይወትን ናብራን ካብ ዝዕርሑ ገሊኦም፤

- ሀ. ኣብ ሓዳርን ህይወት ስድራን፤
- ለ. ኣብ ኣጠቓቕማ ንብረትን ኣብ ስራሕን፤
- ሐ. ኣብ ንብረት ምውራስን ምምሕልላፍን፤
- መ. ኩሎም ትኽክል'ዮም፡፡

4. ካብዞም ዝስዕቡ ብቕዓትን ክእለትን ደቂ አንስትዮ ብዝምልከት ቕነዕ ዘይኮነ ኣየንኡ'ዩ?

- ሀ. ክሳብ ሎሚ ዝተፈፀሙ ዓበይቲ ስራሕቲ ብደቂተባዕትዮ ጥራሕ ዝተሰርሑ 'ዮም፡፡
- ለ. ደቂ አንስትዮ ኣብ ኣዋህባ ውሳኔን ኣብ ኣመራርሓን ምስ ደቂ ተባዕትዮ ማዕረ ብቕዓት ኣለወን፡፡
- ሐ. ንማዕረ ስራሕ ማዕረ ክፍሊት ናይ ምርካብ መሰል ኣለወን፡፡
- መ. ደቂ አንስትዮ ብብቕዓት ትምህርተን ካብ ደቂ ተባዕትዮ ኣይትሕታን፡፡

5. ኣብ ኢትዮጵያ ዝርከቡ ጉዳኣት ኣካል፡-

- ሀ. ግቡእ ክብርን ክንክንን ብዘማልእ ኩነታት እናረኸቡ እዮም፡፡
- ለ. ንነዊሕ ግዜ ማሕበራዊ ምግላልን ኣድልዎን እናተገበሮም ፀኒሖም እዮም፡፡
- ሐ. በዝሓም ውሑዳት ስለዝኾኑ ደገፍ ኣየድልዮምን፡፡
- መ. ዕድል ትምህርቲ ብዝለዓለ ኩነታት ረኺቦም'ዮም፡፡

v. ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ሓፂር መልሲ ሃብሎም፡፡

1. ኣድላይነት ምኽባር መሰል ማዕርነት ግለፁ፡፡
2. "ብዘይ ተሳትፎ ደቂ አንስትዮ ልምዓት ምርግጋፅ ኣይከኣልን" እንትበሃል እንታይ ንምባል ከምዝተደለየ ኣብርሁ፡፡
3. ንጉዳኣት ኣካል ክግበርሎም ዝግብኡ ክንክናት ብዝርዝር ግለፁ፡፡